

पुणे विद्यापीठ

सर्वोत्कृष्टतेचा स्रोत असलेले विद्यापीठ
विद्यार्थी कल्याण मंडळ

डॉ. पंडीत एन. शेळके

एम.एस.सी., पी.एच.डी.

संचालक, विद्यार्थी कल्याण मंडळ

संदर्भ क्र.: विकमं/२०१२-१३/ ९४९

दिनांक : ११/०५/२०१३.

प्रति,

मा. प्राचार्य / मा. संचालक,

पुणे विद्यापीठाशी संलग्न असलेली

सर्व महाविद्यालये व मान्यताप्राप्त संस्था.

विषय:— न्या. धर्माधिकारी समितीचा तृतीय अंतरिम अहवालाबाबत

संदर्भ क्र. : महाराष्ट्र शासन उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग मंत्रालय मुंबई यांचेकडील, क्र.संकीर्ण
२०१३/प्र.क्र. १६२/विशि-३, दिनांक ३० मार्च २०१३

महोदय/महोदया,

उपरोक्त संदर्भिय विषयांस अनुसरून आपणांस कळविण्यात येते की, महाराष्ट्र शासन उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांनी निर्देश केल्यानुसार न्या. धर्माधिकारी समितीचा अंतरिम अहवाल या पत्रासोबत जोडला आहे.

याबाबतची माहिती आपल्या महाविद्यालयात/मान्यताप्राप्त संस्थेतील विद्यार्थ्यांच्या निर्देशनास आणून द्यावी व आपणांस विनंती करण्यात येते की, याबाबत आपण आपल्यास्तरावर योग्य ती कार्यवाही करावी.

सदर कार्यवाहीचा अहवाल मा. कक्षाधिकारी उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई ,यांच्या कार्यालयात पाठविण्यात यावी, ही विनंती.

कळावे,

सोबत : वरीलप्रमाणे.

(डॉ. पंडित एन्. शेळके)

संचालक,

विद्यार्थी कल्याण मंडळ

विद्यार्थी कल्याण मंडळ, पुणे विद्यापीठ, गणेश खिंड, पुणे - ४११ ००७.

☎ ०२० - २५६०११५४ फॅक्स : ०२० - २५६०११५४ मोबाईल : ९८५०१७६५७५

महाराष्ट्र शासन

क्र.संकीर्ण२०१३/प्र.क्र.१६२/विशि-३
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक - ३० मार्च, २०१३.

प्रति,
कुलसचिव,
सर्व अकृषी विद्यापीठे.

मा. कुलसचिव कार्यालय
पुणे विद्यापीठ, पुणे-७.
आयक क्र.-आर/ 1373
दिनांक -
जावक दिनांक- 03/05/13
विभाग - 06/05/13
D/S.W.

विद्यार्थी कल्याण मंडळ
आयक/जावक क्र.: - 2845
दिनांक :- 6/5/2013
शाखा :- S.W.

विषय - न्या. धर्माधिकारी समितीचा तृतीय अंतरिम अहवालाबाबत.

महोदय,

उपरोक्त विषयाच्या संदर्भात न्या. धर्माधिकारी समितीचा तृतीय अंतरिम अहवालाची प्रत सोबत जोडली आहे. सदर अहवालातील मुद्दा क्र.१३ संदर्भात योग्य ती कार्यवाही करावी ही विनंती.

संचालक, विद्यार्थी कल्याण
3.5.2013

आपला विश्वासू,
(प्र. गि. कानडे)
कक्ष अधिकारी

प्रत,
संचालक, उच्च-शिक्षण, पुणे यांना माहितीस्तव अग्रेषित.

१५३६
२०१३

१५३६
२०१३

महाराष्ट्र शासन

क्र:-इएसटी-२०१३/प्र.क्र.७१/१३/आस्था-१
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
मंत्रालय, मुंबई-३२.
दिनांक- २८ फेब्रुवारी, २०१३

प्रति,

सर्व सहसचिव/उपसचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, पुणे.
संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, मुंबई.
संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई
संचालक, व्यवसाय प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई
संचालक, कला संचालनालय, मुंबई.
संचालक, ग्रंथालय संचालनालय, मुंबई.

विषय:- न्या.धर्माधिकारी समितीचा तृतीय अंतरिम अहवाल.

संदर्भ: - गृह विभागाचे पत्र क्र.पीएडब्ल्यू-०११३/प्र.क्र.२५/विशा-६, दि. १४ फेब्रुवारी, २०१३.

उपरोक्त विषयाचे संदर्भाधीन पत्र सहपत्रासह जोडून पाठविण्यात येत आहे.

संदर्भाधीन पत्रान्वये कळविल्यानुसार, न्या.धर्माधिकारी समितीचा तृतीय अंतरिम अहवालातील उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाशी संबंधित बाबींवर (मुद्दा क्र. १३, २०) योग्य ती कार्यवाही करण्याकरीता, सदर मुद्द्यांच्या अनुषंगाने आपले अभिप्राय असल्यास ते (मराठी व इंग्रजीत) त्वरीत सादर करण्यात यावेत, अशी विनंती आहे.

उर्मिला जोशी

(उर्मिला जोशी)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

१५/३/१३

२०१३

उ. ना. तरे
१५/३/१३

क्रमांक :- पीएडब्ल्यू ०११३/प्र.क्र. २५/विस्म-६
गृह विभाग, जागतिक व्यापार केंद्र,
कफ परेड, मुंबई ४०० ००५
दिनांक :- १४ फेब्रुवारी २०१३

प्रति,

- अपर मुख्य सचिव, अल्पसंख्यांक विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग, , मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय विभाग, , मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, उत्पादन शुल्क विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, संसदिय कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, नगरविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
✓ प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, सहकार व वस्त्राद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, (परिवहन) , मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
संचालक, अभियोगसंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

कार्यासन उमाश्या-I.....
दिनांक २१/०२/१३.....

पावक क्रमांक १०४६.....

२१/२/१३

विषय :- न्या. धर्माधिकारी समितीचा तृतीय अंतरिम अहवाल.

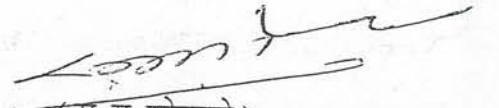
महोदय,

महिलांवरील अत्याचार रोखण्यासाठी उपाययोजना सुचविण्यासाठी न्या. चंद्रशेखर धर्माधिकारी (से.नि.) यांचे अध्यक्षतेखाली शासनाने समिती नियुक्त केलेली आहे. सदरहू समितीच्या तृतीय अंतरिम अहवालाची प्रत सोबत पाठवित आहे.

२. या अहवालासोबत श्रीमती शोभाताई फडणवीस, वि. प.स. यांच्या दि. १६.०१.२०१३ च्या पत्राची प्रतही सोबत पाठवित आहे.

३. समितीचा तृतीय अंतरिम अहवाल व विधान परिषद सदस्य यांच्या पत्रातील आपल्या विभागाशी संबंधित बाबीवर योग्य ती कार्यवाही तात्काळ करण्यात यावी. तसेच याबाबत आपले अभिप्राय (मराठी व इंग्रजीत) त्वरीत पाठवावेत अशी विनंती आहे. या विषयावर मा. उच्च न्यायालयात विविध जनहित याचिका दाखल झालेल्या आहेत. त्यामुळे उचित कार्यवाही प्राथम्याने करण्याची विनंती आहे.

आपला,

(सु. ग. सोनवणे)
उप सचिव

प्रत माहिती व कार्यवाहीसाठी :-
विशेष पोलीस महानिरीक्षक (म.अ.प्र.क.), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

म. अ. प्र. क.
विशेष पोलीस
२१/२/१३

न्या. चंद्रशेखर धर्माधिकारी

विद्यमान न्यायमूर्ति, उच्च न्यायालय
व मा. मंत्री यांचा दर्जा (महाराष्ट्र शासनाद्वारे प्रदान)
भारताचे मा. राष्ट्रपतिद्वारा पद्मभूषण
अवार्डने सन्मानित.
मानद डॉक्टर ऑफ लॉज

Justice C.S. Dharmadhikari

Confirred Status of Sitting Judge, of High Court
& Hon'ble Minister (By Govt. of Maharashtra)
AWARDED "PADMA BHUSHAN" BY
PRESIDENT OF INDIA.
HON. DOCTOR OF LAWS.

८- ४ समता,

जनरल ज. भोसले मार्ग मुंबई ४०० ०२१

फोन नं. २२०४ ४७१६ फॅक्स नितान्त : २२८३ ४८३२

कार्यालय फॅक्स : २२६७९६९७

8-A, SAMATA, General J. Bhosale Marg,

MUMBAI 400 021.

Tel.No. 2204 4716 Fax No. 22834832 @

Fax No. 2267 9697 (0)

E-mail: csd1927@indiatimes.com

१३२
२०११/१३

प्रति,

सुश्री. मेधा गाडगीळ,

प्रधान सचिव (अ. व. सु.)

गृहविभाग

मुंबई

दिनांक : १७ जानेवारी २०१३

यांसी, सस्नेह नमस्कार,

काल म्हणजे दि. १६ जाने २०१३ रोजी आयोजित महिलांवरील अत्याचार रोखण्यासंदर्भात स्थापन करण्यात आलेल्या समितीच्या बैठकीत समितीचा तृतीय अंतरिम रिपोर्ट, सादर करण्यात आला व तो समितीने सर्वानुमताने मंजूर केला, त्यांत अनवधानाने काही चुका राहिल्या होत्या त्या सुधारून त्यांच्या प्रति पाठवीत आहे. सौबत सुश्री. शोभनाताई फडवणीस यांचे पत्रही पाठवीत आहे. या संबंधात संबंधित विभागांनी उचित कारवाई करावी, असे कळवावे लागेल, व तशी पाऊले उचलली जातील अशी खात्री आहे.

आपल्या सहयोगाबद्दल आभारी आहे. नूतनवर्षाच्या शुभेच्छासह

आपला सहदयी

चंद्रशेखर धर्माधिकारी

(न्या. चंद्रशेखर धर्माधिकारी)

संलग्न : सुधारीत तृतीय अंतरिम रिपोर्ट

२. सुश्री. शोभनाताई फडवणीस यांचे पत्र

३. कलम २१२, २१३ इन्ट्रिथन प्रिगल कोड
यास लागिलेला सुधारित सुधारणा -

श्री. सोनपणे ३५-सचिव गृहविभाग यांना
माहितीसाठी व उचित कारवाईसाठी -

२०११/१३
का. अ-१ निशा-६
२१/१

१

३/५

समितीचा तृतीय अंतरिम रिपोर्ट

१) सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायमूर्ती ज्ञानसुधाजी व दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या निवृत्त महिला न्यायमूर्ती सुश्री उषा मेहराजी यांनी अशी सूचना केली आहे की, बलात्कारास बळी पडलेल्या महिलेची जबानी एकदाच घेण्यात यावी. ती कलम १६४ क्रीमिनल प्रोसिजर कोडमध्ये नमूद केल्याप्रमाणे मॅजिस्ट्रेटने घ्यावी. व नंतर तीच जबानी सरतपासणी (Examination in chief) आहे असे केसच्या सुनावणीचे वेळी मानण्यात यावे व त्या आधारावर उलट तपासणी व्हावी. म्हणजे वेळोवेळी जबानी घेऊन पीडित महिलेस त्रास होणार नाही, या सूचनेचा विचार गांभीर्याने करणे अगत्याचे आहे, व तशी सुधारणा कायद्यात करण्यात यावी अशी शिफारस समिती करित आहे.

२) Child (बालक) या शब्दाची व्याख्या वेगवेगळ्या कायद्यांत वेगवेगळी आहे. लग्नासाठी जर मुलीचे वय १८ नमूद केले आहे. तर बलात्कारासाठी असलेल्या कलम ३७५ I.P.C. मध्ये संमतीचे वय १६ आहे, अन्य कायद्यात बालकाचे वय १४ किंवा १५ वर्षे आहे. ही विसंगती दूर करावी लागेल. नुकतेच म्हणजे ४ डिसेंबर २०१२ रोजी लोकसभेत जे Criminal Law Amendment Bill 2012 सादर करण्यात आले आहे, त्यात बलात्कारा संबंधीच्या कलमात बदल सुचविला आहे व संमतीचे वय १८ असावे असे प्रस्तावित करण्यात आले आहे. परंतु अन्य कायद्यातही असा बदल करून सर्वत्र समान वय असावयास हवे. तशी शिफारस केंद्र सरकारला करावी अशी समिती शिफारिस करित आहे.

३) समाजाची व पुलिसांची मानसिकता बदलण्याची गरज आहे. कायद्याची प्रभावी आणि संवेदनशीलपणे अंमलबजावणी करण्याची गरज आहे. जे पुलिसकर्मी स्त्रियांच्या तक्रारीची योग्य व शीघ्र दखल घेत नाहीत त्यांच्या विरुद्ध कठोर कारवाई करण्यात यावी व याबद्दल वरिष्ठांनाही जबाबदार धरले जावे. कारण ही संयुक्त जबाबदारी आहे. म्हणून तशी शिफारस समिती करित आहे.

४) सरकारी वकीलांवर या केसबद्दल मीडियाशी बोलण्यावर बंधन घालावे लागेल. असे बंधन आरोपीच्या वकीलावरही असावे लागेल. यासाठी बार कौन्सिलने तरतूद करणे अगत्याचे आहे. सरकारी वकीलांची नियुक्ती यासंदर्भात Cr.Pr.Code चे मूळ कलम २४ पुनर्स्थापित

करण्यात यावे. प्रसिध्दीची लालसा असणारे, बळी पडलेल्या महिलेवरील कलंक अधोरेखीत करतात. तिचे नाव प्रसिध्द करुन नये अशी योजना असताना ही प्रसिध्दी मूळ धोरणाच्या विरुद्धच आहे. महिलांवरील अत्याचारा संबंधातील केसमध्ये सरकारी वकील महिलाच असावी अशी मागणी होत आहे. त्याचाही गांभीर्याने विचार करण्याची गरज आहे. अॅडव्होकेट अॅक्ट प्रमाणे वकीलांनी स्वतःची प्रसिध्दी करणे ही एक प्रकारची जाहिरातच असते. जी गैरकायदेशीर व निषिध्द मानण्यात आली आहे. तो व्यवसायाच्या आचार संहितेचा भंग आहे. स्त्रियांवरील अत्याचाराबद्दलची कोर्ट कारवाई "इन कॅमेरा" करण्याची यावी, या सर्वाकरता योग्य ते पाऊले उचलली जावी अशी शिफारस समिती करीत आहे.

५) नेटवर्किंग, फेसबुक, मोबाईल फोन व ऑनलाईन वरील अश्लील व अशोभनीय वार्तालाप व फोटोवर बंधन आणावे लागेल. कौमार्यात पाऊल ठेवणाऱ्या मुला-मुलींमध्ये हे प्रमाणे बरेच वाढले आहे असे एका सर्वेक्षणावरून निदर्शनास आले आहे. यावर बंधने आणणे अगत्याचे आहे. तशी बंधने घालण्याची योजना करण्यात यावी अशी समिती शिफारस करीत आहे.

६) स्त्रीयांवरील अत्याचाराबाबत जे केवळ बघ्याची भूमिका घेतात, व शक्य असूनही अपराध थांबविण्यासाठी कुठलाही प्रयत्न करीत नाही किंवा पुलिसांना हेल्पलाईनवर किंवा अन्य मार्गांनी कळविण्याची तसदी घेत नाही. तेही एका अर्थाने त्यांच्या कर्तव्यांचे पालन करीत नाहीत म्हणजे ते गुन्हेगार आहेत असे मानून त्याबाबत कायद्यात तरतूद करण्यात यावी. कारण एका अर्थाने त्यांच्या मूक संमतीमुळे तो गुन्हा घडत असतो. संविधानाने नागरिकांची जी मूलभूत कर्तव्ये नमूद केली आहेत त्यांत स्त्रियांच्या प्रतिष्ठेला उणेपणा आणणाऱ्या प्रथांचा, गोष्टींचा त्याग करणे हे प्रत्येक भारतीय नागरिकांचे कर्तव्य आहे, असे नमूद केले आहे. या भावनेत स्त्रीयांवरील अत्याचार अगर गुन्हे याबाबत बघ्याची भूमिका घेणे व त्याबाबत पुलिसात तक्रार न करणे हाही गुन्हाच आहे. कारण एका अर्थाने ते गुन्हेगारास मदत करणेच आहे. या बाबतीत काही निर्देश सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक ३० नोव्हेंबर २०१२ च्या निकालांत दिले आहेत. याबाबत गांभीर्याने विचार करुन समाजाचे व नागरिकांचे त्याबाबतचे दायित्व याचा कायद्यात उल्लेख करणे अगत्याचे आहे. व तशी सुधारणा कलम ३९ क्रीमिनल प्रोसिजर कोड व कलम १७७ व २०२ इंडीयन पीनल कोड मध्ये करण्याची समिती शिफारस करीत आहे.

७) समितीने यापूर्वी सादर केलेल्या अंतरिम रिपोर्टमध्ये कायद्यासंदर्भात ज्या सुधारणा सुचविल्या आहेत, विशेष करुन कलम ३५४, ५०६ व ५०९ इंडियन पीनल कोड याबाबत

केंद्रांकडे डोळे लावून न बसता, राज्याच्या स्तरावर ताबडतोब सुधारणा करण्यात याव्यात. त्याचप्रमाणे अमेरिकेत जसा लपून छपून महिलांचा पाठलाग करून त्यांना भीति दाखविणे किंवा त्रास देणे हा गुन्हा आहे. तशी तरतूद कलम ५०९ इंडियन पीनल कोड मध्ये करणे आवश्यक आहे. त्यासोबतच 'ब्लॅकमेलिंग' करणे, म्हणजे गौप्यस्फोटाची धमकी देऊन पैसे उकळणे, तशी धमकी देऊन सतावणे यासही गुन्हाच मानावा लागेल व तशी तरतूद कायद्यात करावी लागेल. त्याचप्रमाणे कलम २९२, २९३ व २९४ इंडियन पीनल कोड बाबतही सुधारणा सुचवाव्या लागतील व त्याही कलमाचे स्वरूप बदलावे लागेल. याबाबत तामीलनाडू व ओरिसा प्रदेशांनी केलेल्या सुधारणांचा विचार व्हावा, आणि सुश्री शोभाताई फडणवीस यांच्या दिनांक १६ जानेवारी २०१३ च्या पत्रांचाही विचार करण्यात यावा. भारतीय संविधानाच्या कलम ५१(क) अन्वये स्त्रियांना अपमानित करणाऱ्या सर्व बाबींचा त्याग करणे अगत्याचे आहे. म्हणून महिलांबाबतच्या सर्वच गुन्हांचा त्याच दृष्टीने विचार करावा लागेल, व तशा सुधारणा कायद्यात कराव्या लागतील. तशा सुधारणा करण्याची शिफारस समिती करित आहे.

८) या संदर्भात श्रीमती मृदुलाबेन साराभाई यांना विचारलेल्या प्रश्नाचे त्यांनी दिलेले उत्तर समर्पक व दिशादर्शक आहे. मृदुलाबेनला कुणीतरी विचारले, की त्या रात्री-बेरात्री काश्मीरपासून कन्याकुमारीपर्यंत कुठेही एकट्या फिरतात. तेव्हा त्यांना बलात्काराची भीति वाटत नाही का? त्यांनी उत्तर दिले, 'बलात्कार नावाचा अपघात होण्याची शक्यता आहे, या भयापोटी भीत भीत जगत मी माझे संपूर्ण स्वातंत्र्य घालवून व गमावून बसू का?' हे उत्तर अतिशय अर्थगर्भीत आहे. स्त्रियांवर होणाऱ्या बलात्कार आदी अत्याचारांकडे याच दृष्टीने बघावे लागेल. तरच स्त्री स्वरक्षित व सुरक्षित राहू शकेल. अशा प्रकारच्या मानसिक तणावांतून आणि अपराधी भावनेतून स्त्री मुक्त झाल्याखेरीज 'स्त्री मुक्ती' संभवतच नाही. स्त्रीची अब्रु हा मनाचा गुण आहे, केवळ शरीराचा नाही. मन शुध्द असेल तर शरीरावरील अपघात अगर जबरदस्तीने अब्रु जात नाही असे मानावे लागेल. स्त्री सुरक्षितच नव्हे तर 'स्वरक्षित' असणे यासाठी आवश्यक आहे. स्त्री मुक्ती पेक्षा 'स्त्री शक्ती' अधिक महत्वाची आहे. ही मानसिकता तयार होण्यासाठी सर्व स्तरावर व शासनाच्या सर्व विभागातर्फे ठोस पाऊले उचलण्यात यावीत, अशी शिफारस समिती करित आहे.

९) सामाजिक अत्याचारांचे प्रमाणही वाढत चालले आहे. शिक्षण, नोक्या, रोजगार किंवा कमाईसाठी जसजसे स्त्रीचे घराबाहेर पडणे वाढले त्याच प्रमाणात गुन्हेही वाढू लागले आहेत.

पोलीसांच्या द्वारा होणाऱ्या अत्याचारांबाबतही असेच म्हणावे लागेल. कायदे केले तरी पुरुषाची मानसिक वृत्ती बदलली नाही. पोलीस स्टेशनमध्ये होणाऱ्या अत्याचारांसही अधिकाराचा दुरुपयोग व पुरुषी अरेरावी वृत्ती हीच कारणीभूत ठरतात. सामाजिक मनोवृत्तीच अशी आहे. यात बदल घडवून आणण्यासाठी सशक्त पाऊले उचलण्यात यावीत, अशी शिफारस समिती करित आहे.

१०) याशिवाय व्यसनांचा व्यापार थांबल्याखेरीज स्त्रियांवरील गुन्हेगारी नष्ट होणार नाही. आज दुर्दैवाने आपल्या देशात दारू, मटका, जुगार, हेरोईन, गुटका, विडी, सिगरेट इ. अनेक व्यसनांनी जनतेला घेरले आहे. जोपर्यंत पुरुषांची व्यसनांतून मुक्ती होत नाही, तोपर्यंत स्त्रियांवरील सामाजिक अत्याचार संपणार नाहीत, हा प्रश्न केवळ नैतिकतेचा नाही. कारण व्यसनासोबतच स्त्रियांकडे बघण्याची वृत्ती त्यात अंतर्भूत असते. स्त्री - प्रश्नांकडे एकाच दृष्टीने बघण्याची वृत्ती योग्य नव्हे, तिच्या समस्यांचा सर्वांगीण व सर्वकष विचार व्हावयास हवा. व्यसनाधीनतेमुळे स्त्रियांवरील अत्याचारांच्या संख्येत वाढ होत आहे. याचा विचार गांभीर्याने करावयास हवा. व्यसन - मुक्तीखेरीज स्त्री - मुक्ती अशक्य आहे. व्यसनांमुळे माणुसकीचा हास होतो व अभद्र, अश्लील व अशोभनीय गोष्टींना व गुन्हांना प्रोत्साहन मिळत असते. म्हणून व्यसन मुक्तीचा कार्यक्रम सशक्तपणे अंमलात आणण्यात यावा, अशी शिफारस समिती करित आहे.

११) स्त्रीची 'माणूस' म्हणून प्रतिष्ठा वाढावी म्हणून स्त्रीदेहाचे बीभत्स व अभद्र दर्शन घडविणाऱ्या जाहिरातींवर व प्रकाशनांवर बंधने घालणारा कायदा करण्यात आला. अर्थात पाश्चिमात्य देशात पुरुषाच्याही शरीराचा बीभत्स जाहिरातीसाठी उपयोग करण्यात येतो. आपल्या देशातही याची सुरुवात होत आहे. पाश्चिमात्य देशात अश्लील व अशोभनीय 'पोस्टर्स' विरुद्ध चळवळी सुरु करण्यात आल्यात. Women against Pornography या नावाने एक स्त्री-मंच स्थापन करण्यात आला.

जगातील सर्व स्त्रीया या प्रश्नावर एकत्र येऊ शकतात असे या नारी मंचाचे म्हणणे आहे. 'It's one thing women can unite on, because we all get raped and we all get beaten.' त्यांच्या मते, सर्वच स्त्रियांना मार खावा लागतो व बलात्काराच्या भीतिपोटी जगावे लागते. स्त्रीदेहाचे बीभत्स दर्शन घडविणाऱ्या जाहिरातींवर बंधन घालणाऱ्या कायद्याचा, हे थांबविणे हाही एक हेतू असावा. म्हणून त्या संबंधातील कायद्याची सशक्त अंमलबजावणी

करावी व गरज असल्यास त्यात सुधारणा करण्यात यावी, अशी शिफारस ही समिती करित आहे.

१२) स्त्री विषयक गुन्हात गुंतलेल्यांना राजकीय पक्षांनी उमेदवारी देऊ नये व समाजाने प्रतिष्ठा देऊ नये. त्यांच्यावर बहिष्कार टाकावा. हाच खरा लोकशाही मार्ग आहे. ज्यात 'इनिशिएटिव्ह व इन्फ्यूयन्स' पुढाकार व प्रभाव दोन्ही लोकांचाच असावा लागेल. याबाबतही ठोस पाऊले उचलली जावीत व कायद्यातही तशी सुधारणा करण्यात यावी, अशी शिफारस समिती करित आहे.

१३) राज्यातील प्रत्येक शाळेत तक्रार निवारण कक्ष स्थापन करण्यात येईल. फास्ट कोर्टाची संख्या वाढविली जाईल. महिलांवरील अत्याचाराच्या केसेस संदर्भात दररोज सुनावणी व्हावी म्हणून प्रयत्न सुरु आहेत असे मुख्यमंत्र्यांनी जाहीर केल्याचे वर्तमान पत्रात छापून आले आहे. त्याचे समिती स्वागत करते. त्याबाबत तातडीने पाऊले उचलली जावीत व या आश्वासनांची सशक्तपणे अंमलबजावणी करावी, अशी शिफारस समिती करित आहे.

१४) याच संदर्भात दिल्ली येथे जलद न्यायालयाचे उद्घाटन करताना भारताचे सर न्यायाधीशांनीही फास्ट कोर्टाची संख्या वाढविली जाईल असे आश्वासन दिले. पण त्याच वेळी हेही स्पष्ट केले की सर्वोच्च न्यायालयाचा 'टेन्टेड' म्हणजे भडक रंगाच्या मोटारीच्या काचा बदलच्या निकालाचे पालन करण्याबाबत सशक्त अंमलबजावणी झाली असती, तर कदाचित दिल्लीचे बलात्काराचे प्रकरण टाळता आले असते. त्यांनी असेही आश्वासन दिले की न्यायालय याबाबतीत सामान्य माणसाच्या पाठिशी सशक्तपणे उभे राहिल. खरी खंत अशी आहे की, अंमलबजावणी बाबत गांभीर्याने विचारच होत नाही. म्हणून कायद्यांची अंमलबजावणी होते की नाही, ह्यावर लक्ष ठेवण्यासाठी पुलिस विभागांत स्वतंत्र यंत्रणा प्रस्थापित करण्यात यावी अशी शिफारस समिती करित आहे.

१५) बलात्कारासारख्या गुन्हाबाबत अल्पवयीन आरोपीस शिक्षा व्हावी म्हणून त्याबाबतच्या कायद्यात 'ज्युवेनाईल' यांच्या व्याख्यात बदल करण्यात येऊन त्यांतील वयाची मर्यादा १८ वरून १५ करण्यात यावी. कारण वयस्क कुणाला म्हणावे त्याबाबतच्या कायद्यात १८ वर्षाची मर्यादा आहे. १८ वर्षांनंतर मतदानाचा अधिकारही प्रदान करण्यात आला आहे. बदलती सामाजिक व्यवस्था, चंगळवादी जीवनशैली यामुळे असे करणे अगत्याचे आहे. तशी सुधारणा संबंधित कायद्यांत करण्यात यावी अशी शिफारस ही समिती करित आहे.

१६) सामान्य माणसाचा पुलिस आणि न्यायालय यांवरील विश्वास कायम राखण्यासाठी पुलिस आणि न्यायाधीश यांची संवेदनशीलता फार महत्वाची आहे. याबद्दल काय करता येईल याचाही गांभीर्याने विचार करावा लागेल. १० डिसेंबर ते १४ डिसेंबर २०१२ रोजी मी स्वतः जयपूर पोलिस अकॅडमीने आय.पी.एस.दर्जाच्या अधिकाऱ्यांसाठी अखिल भारतीय स्तरावर जो 'व्हर्टिकल इन्टर ॲक्शन कोर्स' आयोजित करण्यात आला होता त्याच्या उद्घाटन समारंभाला गेलो होतो. पुलिसांची महिलाबाबतची संवेदनशीलता कशी वाढविता येईल, यासाठी असे ट्रेनिंग कोर्सेस नियमितपणे आयोजित करणे आवश्यक आहे. अशाच प्रकारचे ट्रेनिंग कोर्सेस पोलिस व पब्लीक प्रॉसिक्युटर, सरकारी वकील व जिल्हा न्यायाधीशांच्या स्तरापर्यंतच्या न्यायाधीशांसाठीही आयोजित करणे अगत्याचे आहे. कारण भारताच्या सरन्यायाधीशांनी त्यांच्या भाषणात म्हटल्याप्रमाणे समस्येच्या मूळाशी जाऊन सर्वांगीण विचार करावा लागेल. केवळ कायदे करून प्रश्न सुटणार नाही. तर कायद्याची संवेदनशील अंमलबजावणी कारणाऱ्यांची मानसिकताही बदलणार नाही, तशी योजना आखण्यात यावी अशी शिफारस समिती करित आहे.

१७) देशात ज्येष्ठ नागरिकांची फार मोठी संख्या आहे. म्हणून या वयस्क नागरिकांनी 'भयमुक्त' समाज प्रस्थापित करण्यासाठी पाऊले उचलावीत, व सामाजिक पालकत्व स्विकारावे. कारण अत्याचार, विनयभंग, बलात्कार यांची सतत भीति वाटत राहिल, व आजुबाजूला असलेल्या शेजारच्या लोकांनी सर्व काही मूकपणे पाहायचे, ही भूमिका कशी बदलेल हेच खऱ्या अर्थाने महत्वाचे आहे. गुन्हेगार अशा प्रकारचे गुन्हे करेपर्यंत आपण मूकदर्शक होऊन बसायचे व बघायचे आणि सर्व काही पुलिस व न्यायालय यांनी करायचे ही भूमिकाच असामाजिक आहे. यासाठी लोक जागृति व संरक्षण प्रक्रियेत लोकांचा सहभाग कसा मिळेल यासाठी योजना असाव्या लागतील, तोवर द्रौपदीचे वस्त्रहरण थांबणार नाही. तशा योजना आखण्यात याव्यात अशी शिफारस समिती करित आहे.

१८) याशिवाय सर्वोच्च न्यायालयाने दि डेप्युटी इन्स्पेक्टर ऑफ जनरल ऑफ पोलीस आणि इतर विरुद्ध समुथीराम या केसमध्ये दिनांक ३० नोव्हेंबर २०१२ रोजी दिलेल्या आदेशांचे पालन करणे हे राज्य सरकारचे कर्तव्य आहे. त्या निकालात सर्वोच्च न्यायालयाने खालील आदेश दिले आहेत:

94/14

= 6

Before undertaking suitable legislation to curb eve-teasing, it is necessary to take at least some urgent measures so that it can be curtailed to some extent. In public interest, we are therefore inclined to give the following directions:-

- 1) All the State Governments and Union Territories are directed to depute plain clothed female police officers in the precincts of bus-stands and stops, railway stations, metro stations, cinema theatres, shopping malls, parks, beaches, public service vehicles, places of worship etc. so as to monitor and supervise incidents of eve-teasing.
- 2) There will be a further direction to the State Government and Union Territories to install CCTV in Strategic positions which itself would be a deterrent and if detected, the offender could be caught.
- 3) Persons in-charge of the educational institutions, places of worship, cinema theatre, railways stations, bus-stands have to take steps as they deem fit to prevent eve-teasing, within their precincts and, on a complaint being made, they must pass on the information to the nearest police station or the Women's Help Centre.
- 4) Where any incident of eve-teasing is committed in a public service vehicle either by the passengers or the persons in charge of the vehicle, the crew of such vehicle shall, on a complaint made by the aggrieved person, take such vehicle to the nearest police station and give information to the police. Failure to do so should lead to cancellation of the permit to ply.

- 5) State Governments and Union Territories are directed to establish Women Helpline in various cities and towns, so as to curb eve-teasing within three months.
- 6) Suitable boards cautioning such act of eve-teasing be exhibited in all public places including precincts of educational institutions, bus stands, railways station, cinema theatres, parties, beaches; public service vehicle, places of worship etc.
- 7) Responsibility is also on the passersby and on noticing such incident; they should also report the same to the nearest police station or to Women Helpline to save the victims from such crimes.
- 8) The State Governments and Union Territories of India would take adequate and effective measures by issuing suitable instruction to the concerned authorities including the District Collectors and the District Superintendent of Police so as to take effective and proper measures to curb such incidents of eve-teasing.

अर्थात यातील अनेक बाबी या समितीने यापूर्वी दिलेल्या दोन अंतरिम रिपोर्ट मध्ये अंतर्भूत आहेतच. या सर्व निर्देशांना कायद्याचे रूप देण्यात यावे व तशा सुधारणा कायद्यात करण्यात याव्यात व या निर्देशांची अंमलबजावणी करण्यात यावी अशी शिफारस समिती करित आहे.

१९) याखेरीज अनेक व्यायामशाळा, आखाडे, जिम्नॅशियमस् महाराष्ट्रात आहेत. त्यात व्यायामासाठी येणाऱ्या युवकांचा महिला संरक्षणासाठी चांगला उपयोग करून घेता येऊ शकतो. त्याबाबतही गांभीर्याने विचार व्हावा.

२०) दुर्दैवाने मैदानांची संख्या कमी कमी होत असल्याने सामुहिक खेळातून जी ऊर्जा कामी येत असे, त्याचे प्रमाण आता नगण्य आहे. म्हणून ज्ञानपीठ पुरस्कार प्राप्त कुसुमाग्रजांनी म्हटल्याप्रमाणे तरुणांची पाऊले अंधाऱ्या बोळांकडे वळत आहेत. हाही शासनाचा व

समाजाचाच दोष आहे. म्हणून कुसुमाग्रजांनी पुढे असेही म्हटले आहे की, 'मग कचऱ्याच्या ढिगाऱ्यावरील कागद खाणारे गाढव गीतेचे श्लोक व मटक्याचे नंबर यात भेद करित नाही.' म्हणून मैदान नसलेल्या शिक्षण संस्थांना शासनाने अनुमती देऊ नये. अशीही शिफारस समिती करित आहे.

२१) महिलांवरील अत्याचारास प्रतिबंध घालण्यासाठी काही ठोस पाऊले उचलावी लागतील. अत्याचाराच्या वाढत्या घटना या पार्श्वभूमीवर प्रतिबंधक कारवाई म्हणून महिलांवरील अत्याचाराच्या बाबतीत कोर्टाने ज्यांना दोषी ठरविले आहे त्या व्यक्तीचे नांव व संपूर्ण माहिती एका अधिकृत वेबसाईटवर प्रसिध्द करण्यात यावी. त्याचप्रमाणे ती फेसबुक, ट्वीटर यासारख्या सोशल नेटवर्कींग साईटवरही प्रसिध्द करण्याची व्यवस्था असावी. समाजात जागृती निर्माण करणे आणि अशा गुन्द्यांना आळा घालण्यासाठी प्रतिबंधक पाऊल उचलणे असे दुहेरी उद्दिष्ट यामागे आहे. त्यामुळे तशी योजना करण्यात यावी अशी शिफारस समिती करित आहे.

२२) निवृत्त पोलीस अधिकारी, निवृत्त सैनिक आणि ज्येष्ठ मंडळी यांची बरीच मोठी संख्या महाराष्ट्रात आहे. त्यांच्या संघटनाही आहेत, व त्या नगरातील वेगवेगळ्या वार्डात विखुरलेल्या आहेत. त्यांनी सामाजिक पालकत्वाची जबाबदारी स्वीकारावी म्हणून काही योजना आखून त्यांना या महिला सुरक्षिततेच्या योजनेमध्ये सामिल करता येईल काय याचा विचार करणे अगत्याचे आहे. व तशी योजना तयार करण्यात यावी. याखेरीज होम गार्डस् व एन.सी.सी. कॅडेटस् चाही उपयोग शांतता व सुव्यवस्था, रस्त्याबाबत नियमांची अंमलबजावणी यासाठी करण्यात यावा. जेणेकरून पुलिसांवरील ताण कमी होऊ शकेल.

२३) सहकारी सोसायट्यामधील सदस्य व त्यांच्या घरातील तरुण मुलं-मुली यांना प्रबोधन करण्याची सोय व योजना स्वतः या सोसायट्यांनी आखावयास हवी. यातून सोसायट्या या अत्याचारास प्रतिबंध करण्यासाठी काय आवश्यक आहे याची जाणीव तरुण पिढीला करून देता येईल. म्हणून सोसायटी बाबतच्या बायलॉजमध्ये किंवा सोसायटीला तसे आदेश देऊन आठवड्यातून एकदा त्यांची कम्युनिटी हॉल किंवा एकत्र जमण्याची अन्य जागा असेल तेथे हा प्रयोग करता येण्यासारखा आहे. एकूण असे की, प्रतिबंधक कारवाईच्या संदर्भात संपूर्ण समाजास जोडणे व त्यांना सहभागी करून घेणे अगत्याचे आहे. याबाबतही पाउले उचलली जावीत अशी शिफारस समिती करित आहे.

२४) द क्रिमीनल लॉ (अमेंडमेंट) बिल २०१२, जे नुकतेच म्हणजे, ४ डिसेंबर २०१२ रोजी पार्लमेंटमध्ये दाखल करण्यात आले त्याचाही अभ्यास करणे आवश्यक आहे. ते बिलही अपूर्णच आहे. तेव्हा याबाबत महाराष्ट्राने पाऊल उचलून या बिलातील ज्या त्रुटी आहेत त्या दूर करण्यासाठी सूचना करावयास हव्यात. तसेच सर्वोच्च न्यायालयाने जे निर्देश दिनांक ३० नोव्हेंबर २०१२ च्या निकालात दिले आहेत. त्या अनुषंगाने कायद्यात बदल व सुधारणा करण्यात याव्यात.

२५) नुकत्याच एका निकालात सर्वोच्च न्यायालयाने म्हटले आहे, "In spite of stringent legislations in order to curb the deteriorating condition of women across the country, the cases related to bride burning, cruelty, suicide, sexual harassment, rape, suicide by married women etc. have increased and are taking place day by day. A complete overhaul of the system is a must in the form of deterrent punishment for the offenders so that we can effectively deal with the problem." आपली आजची जी फौजदारी न्याय प्रक्रिया आहे त्यात आमूलाग्र परिवर्तन करण्याची गरज आहे. आज न्यायप्रणाली नाही तर निर्णय प्रणाली आहे. यातही सामाजिक गुन्ह्यांच्या बाबतीत जी भूमिका स्वीकारण्याची गरज आहे ती स्वीकारली गेलेली नाही. द्विपक्षीय न्यायप्रणाली ही सामाजिक गुन्ह्यांच्या बाबतीत स्वीकारणे धोक्याचे आहे. कारण हे गुन्हे व्यक्तिगत नसून संपूर्ण समाजाची शांतता व सुव्यवस्था बिघडवीत असतात. आपण ब्रिटीशांकडून स्वीकारलेली ही न्यायप्रणाली आपल्या देशाच्या परिस्थितीस अनुकूल नाही याची हवी तशी जाणीव आपणास कधी झालीच नाही हे दुर्दैवी आहे. म्हणून त्याही बाबतीत गांभिर्याने विचार करावा लागेल. त्याबाबत अभ्यास करण्यात यावा अशी शिफारस समिती करित आहे.

२६) महिलांचे आर्थिक व सामाजिक सक्षमीकरण करण्यासाठी ज्या योजना, अगर कायदे आहेत त्यांची अंमलबजावणी सशक्तपणे झाली तर महिलांकडे बघण्याची पुरुषांची व समाजाची मानसिकता बदलण्यास मदत होईल. उदाहरणार्थ घरगुती कामगारांबद्दलची योजना, ज्यात मोलकरणींचाही समावेश आहे, किंवा बचत गट आदि. म्हणून सर्व स्तरावर एकत्रितपणे सर्व प्रकारचे कायदे व योजना यांची अंमलबजावणी होणे अगत्याचे आहे. 'सोशल - डिस ऑर्डर' कायम ठेवून 'लॉ अँड ऑर्डर' स्थापन होणे शक्य नाही. म्हणून सर्वकष व सर्वच पातळ्यांवर विचार होणे अत्यंत आवश्यक आहे.

२७) याखेरीज मुस्लीम महिलांबाबतही गांभीर्याने विचार करावा लागेल. संविधानाच्या कलम ४४ अन्वये सर्वांसाठी समान नागरी संहिता असणे आवश्यक आहे. त्याबाबतही पाऊले उचलावी लागतील. प्रगतिशील महिलांनी मुस्लीम कायद्याची एक संहिता किंवा कोड असावा अशी मागणी केली आहे. त्यांचे असे स्पष्ट मत आहे की, लग्नाचे वेळी मुलाचे वय २१ असावे, तर मुलीचे वय १८ असावे. त्या वयाखालील लग्न निषिद्ध मानले जावे. संसदेने पारित केलेला मेजॉरिटी बाबतचा कायदा 'सेक्युलर' असल्याने सर्वाना लागू व्हावा. वयाबाबत प्रमाणित पुरावा सादर करण्यात यावा. लग्नाला मुलीची संमति स्पष्ट व लेखी स्वरूपात असावी, मेहेरची रक्कम पतीच्या वार्षिक उत्पन्नाच्या शंभर टक्के असावी, आणि जबानी तलाक व इतर स्वरूपाचा 'तलाक'बद्दल काही स्पष्ट योजना असावी. एकतर्फी तलाकही निषिद्ध मानण्यात यावा. म्हणून मुस्लीम व इतर धर्मीय महिलांबाबतचे कायदे यांचाही अभ्यास करणे अगत्याचे आहे. कारण त्यांच्यावरील अत्याचारांची तीच कारणे आहेत.

आजवर असा समज होता की, 'हुंडा प्रतिबंधक कायदा' मुस्लीमांना लागू होत नाही, कारण त्या शब्दाच्या व्याख्येत जे स्पष्टीकरण आहे, त्यात ज्यांना 'मुस्लीम पर्सनल लॉ (Shariat)' लागू आहे. त्यांच्या बाबतीत Dower किंवा Maher ह्यांना हा कायदा लागू होणार नाही. परंतु नुकत्याच एका निकालात (Pathan Hussain Basha V. State of AP) सर्वोच्च न्यायालयाने हे स्पष्ट केले आहे. 'हुंडा' जो वधुपक्षाकडून मागितला जातो तो Dower नाही. म्हणून हुंडा मागितला असेल तर मुस्लीमांनाही हुंडा प्रतिबंधक कायदा लागू होतो. एकतर्फी जबानी तलाक बाबतही सर्वोच्च न्यायालयाने मत प्रदर्शित केले आहे. याचाही विचार गांभीर्याने करावा अशी शिफारस समिती करित आहे.

२८) या संदर्भात असे दिसून आली की शासनाने महाराष्ट्रातील मुस्लीम समाजाची सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती आणि कारागृहात असलेल्या मुस्लीम कैद्यांना मिळणारी वागणूक व त्या कैद्यांच्या पुनर्वसनाची गरज याबाबत विचार विनिमय करण्यासाठी मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमली होती व त्या समितीची बैठक दिनांक ३ नोव्हें. २०१२ रोजी आयोजित करण्यात आली होती व त्या समितीतर्फे काही शिफारशी करण्यात आल्या, त्यांचाही विचार होणे अगत्याचे आहे.

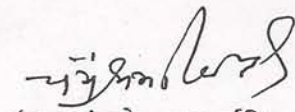
२९) मध्य प्रदेशच्या मुख्यमंत्र्यांनी असे घोषित केले आहे की ज्या व्यक्ती विरुद्ध महिलांच्या छेडखानी बाबत तक्रार असेल, त्या व्यक्तीस मोटर ड्रायव्हिंगचे लायसन्स किंवा पासपोर्ट देण्यात येऊ नयेत. अशी योजना आखण्यात यावी, अशी शिफारस समिती करित आहे.

३०) या खेरीज शासनाने निर्मल ग्राम योजना, आदर्श गांव योजना, घर-तिथे शौचालय आदि ज्या योजना जाहिर केल्या आहेत त्यांचीही सशक्त व सर्वकष अंमलबजावणी होणे गरजेचे आहे. नुकत्याच वर्तमानपत्रात ज्या बातम्या प्रसिध्द झाल्यात त्यावरून हे निदर्शनास आले की, शौचालय नसल्यामुळे महिलांना सूर्योदयापूर्वी किंवा सूर्यास्तानंतर अंधारात शेतात किंवा कुठेतरी कानाकोपऱ्यात शौचाला जावे लागते, व याचा फायदा घेऊन गुन्हेगारी प्रवृत्तीचे पुरुष त्यांचा विनयभंगच नव्हे तर त्यांच्यावर बलात्कारही करतात. आणि अशा घटनांचा कुणी साक्षीदारही नसतो. त्यामुळे मूकपणे माहेला हे अत्याचार सहन करतात. म्हणून ही समिती शिफारस करित आहे की, महिलांसाठी शौचालये व स्वच्छतागृहे मोठ्या प्रमाणावर तातडीने बांधण्यात यावीत.

३१) समितीने यापूर्वी जे दोन अंतरिम रिपोर्ट दिले आहेत त्याबाबत कितपत अंमलबजावणी झाली याबाबतचा अहवाल शासनाच्या सर्व संबंधित विभागाने समितीपुढे सादर करावा अशी विनंती आहे. कायदे झाले व होतीलही पण अंमलबजावणीच झाली नाही तर सगळेच कायदे कागदावरच राहतील अशी भीति वाटते म्हणून संपूर्ण शिफारशींची ताबडतोब अंमलबजावणी व्हावी यासाठी सशक्त अंमलबजावणीची योजना तातडीने आखण्यात यावी अशी शिफारस समिती करित आहे.

या सर्व शिफारशींचा शासन सहानुभूतीपूर्वक व संवेदनशीलतेने विचार करून त्यावर ताबडतोब कारवाई करील अशी अपेक्षा आहे.

एकूणच महिलांवरील अत्याचाराच्या निराकरणाचा विचार कप्पे करून करता येणार नाही. शासनाच्या सर्व संबंधित विभागांनी एकत्रितपणे व सर्व शक्तीनिशी काम करणे आवश्यक आहे. तसेच पुलिस, समाज व न्यायालयाची मानसिकता बदलणे व संवेदनशीलता जागवणे अत्यावश्यक आहे. कारण कायदा तोवर आपल्या पायावर उभा राहत नाही, व यशस्वी होत नाही, जोवर त्यास लोकमताचा व सशक्त अंमलबजावणीचा आधार प्राप्त होत नाही. तेच याबाबतचे अंतिम सत्य आहे.

(न्या.चंद्रशेखर धर्माधिकारी)

अध्यक्ष

महिलांवरील अत्याचार रोखण्यासंदर्भात

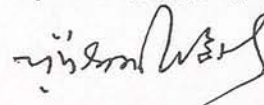
प्रचलित कायद्यातील तस्तुदींचा अभ्यास

करण्यासाठी व त्यामध्ये सुधारणा सुचविणारी समिती.

मुंबई,

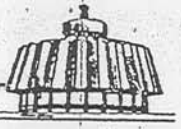
दिनांक: १६ जानेवारी २०१३

दिनांक १६ जानेवारी २०१३ रोजी समितीच्या बैठकीत सर्वानुमते मंजूर.

(न्या.चंद्रशेखर धर्माधिकारी)

2494

महाराष्ट्र विधानपरिषद

S.T.D. 07174 220462, 220030

श्रीमती शोभा फडणविस

आमदार, माजी मंत्री

बाजार चौक, मूल

पिन - ४४१ २२४

जि. चंद्रपूर (म.रा.)

जावक क्र. _____

दिनांक : १६/१२/०९३

प्रति,

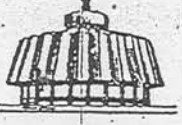
मान. न्यायमूर्ती चंद्रशेखर धर्माधिकारीजी अध्यक्ष

विषय:- १८६० च्या अश्लील वाङ्मय, शब्दोचार हावभाव ह्या सारख्या कृतिवरील कलम २९४, २९३, २९२ मधील कायद्यात दुरूस्ती करण्याबाबत.

महोदय,

आपणाला विनंती करते, ह्यापूर्वी आपण कलम ५०९, ३५४, मधील शिक्षेत वाढ करण्याबाबत सूचनेवर मान्यता देवून तश्या कायद्यातील सूचनेला दुरूस्ती सूचविली होती परंतू अद्याप त्यावर केंद्र शासनाने विचार केलेला दिसत नाही.

तरी राज्य शासनाने ह्या कलमांवर विचार करून दुरूस्ती मान्य करावी अशी सूचना मी करते

महाराष्ट्र विधानपरिषद

S.T.D. 07174 220462, 220030

श्रीमती शोभा फडणविस

आमदार, माजी मंत्री

बाजार चौक, मूल

पिन - ४४१ २२४

जि. चंद्रपूर (म.रा.)

जावक क्र. _____

दिनांक : _____

कलम २९३ :- (१८६०)

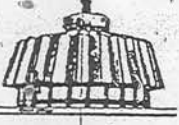
अश्लील वस्तू तरूण व्यक्तीला विकणे जो कोणी कलमात निर्देशिलेली अशी कोणतीही अश्लील वस्तू विस वर्षे वया खालील (ऐवजी १८ वर्षे वया खालील करावे) कोणत्याही व्यक्तीला विकेल, भाड्याने देईल, वितरीत करेल, प्रदर्शित करेल त्याला पहिल्या दोन सिध्दी अंती ३ वर्षे पर्यंत असू शकेल इतक्या कारावासाची आणि २ हजार रू. पर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्य दंडाची आणि दूसऱ्यांदा किंवा त्यानंतर दोषसिध्दी झाल्यास ७ वर्षे पर्यंत असू शकेल इतक्या मूदतीची कोणत्यातरी एका वर्णाच्या कारावासाची शिक्षा आणि पांच हजार रू. पर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्य दंडाची शिक्षा होईल हा गून्हा दखलपात्र व जामीन पात्र आणि कोणत्याही दंडाधिकारी पूढे चालेल.

दरूस्ती :-

केद्रशासनाच्या २०१० मध्ये कायद्यात दरूस्ती होऊन मूलांची वयोमर्यादा (मेजर) १८ वर्षे करण्यात आली आहे. तिच वयोमर्यादा ह्या कलमांच्या दरूस्ती मध्ये घ्यावी.

अ) वयवर्षे १८ वर्षांच्या खालील कोणत्याही व्यक्तीला विकेल भाड्याने देईल. वितरीत करेल, प्रदर्शित करेल त्याला

ब) पहिल्या सिध्दी अंती ३ वर्षे पर्यंत असू शकेल. इतक्या कारावासाची शिक्षा व ५० हजार रू. पर्यंत दंडाची शिक्षा असू शकेल.

महाराष्ट्र विधानपरिषद

श्रीमती शोभा फडणविस

आमदार, माजी मंत्री

बाजार चौक, मूल

पिन - ४४१ २२४

जि. चंद्रपूर (म.रा.)

S.T.D. 07174 220462, 220030

जावक क्र.

दिनांक :

क) दूसऱ्या व तिसऱ्यांदा दोष सिध्द झाल्यास १० वर्षे कारावास व १ लाखा पर्यंत दंडाची शिक्षा असू शकेल.

ड) हा गून्हा अदखलपात्र व अजामीन पात्र करावा. व फास्ट टॅक्ट कोर्टात केस चालावी.

कलम :- २९२ (१८६०)

अश्लील पुस्तके इ. विक्री

१ पोटकलम २ च्या प्रयोजनार्थ जर एखादे पुस्तक, पत्रके, कागद, लिखाण, रेखन, रंगचित्र प्रतिलिपण, आकृती किंवा अन्य कोणतीही वस्तू कामूक असेल अथवा विषय लोलूपतेला आवाहान करीत असेल, अथवा सर्व संबंध परिस्थिती पाहता ज्या व्यक्ती त्यात अंतर्भूज असलेले किंवा साकारलेले साहित्य वाचणाऱ्या, पाहण्याचा किंवा ऐकव्याचा संभव आहे. त्यांना नितिभ्रष्ट करण्यास किंवा बिघडण्यास साधक असा साकल्ये करून त्याचा परिणाम किंवा (ज्यामध्ये दोन किंवा अधिक बाबींचा समावेश असेल त्या बाबतीत) त्यापैकी कोणत्याही बाबीचा परिणाम असेल तर ते अश्लील असल्याचे मानले जाईल.